

Poučení pro rodiče dětí léčených zářením

Vážená paní, vážený pane.

v rámci komplexní onkologické léčby je u Vašeho dítěte nyní nutná léčba zářením (radioterapie).

Ozařování se provádí pomocí přístrojů zvaných lineární urychlovače, k léčbě se používá brzdné záření gama o vysoké energii nebo urychlené elektrony. Účinek na tkáň je všech těchto typů záření velmi podobný, odlišují se od sebe fyzikálními vlastnostmi.

Na našem oddělení máme tři lineární urychlovače, které poskytují záření různých druhů (fotony, elektrony) o různých energiích. Výběr nejvhodnějšího ozařovače je závislý na typu ozařovací techniky a na hloubce ozařovaného ložiska. Je třeba zdůraznit, že po ozáření není pacient nijak nebezpečný pro své okolí, neboť v něm není žádná radioaktivita (pacient „nezáří“).

K tomu, abychom mohli do oblasti, kterou je potřeba ozářit, dodat nutnou dávku záření a současně pokud možno co nejvíce šetřit okolní tkáň, je nutno léčbu zářením pečlivě připravit. Tato příprava je složitý proces, na němž se podílejí lékař, fyzik a radiologičtí asistenti, a proto je časově náročná.

Na základě informací o velikosti počátečního nádorového postižení, průběhu onemocnění během chemoterapie a rozsahu chirurgického výkonu se nejprve připraví ozařovací předpis. Příprava k ozařování se provádí na simulátoru. Simulátor je rentgenový přístroj, který vypadá jako ozařovač (simuluje ozařovač). Tam Vaše dítě uložíme do polohy, v níž se bude pokaždé ozařovat, a zaměříme ozařovanou oblast (provedeme lokalizaci). Vašemu dítěti nakreslíme na kůži zaměřovací značky, které nám umožní uložit dítě při ozařování vždy do stejné polohy. Značky, prosím, nesmývejte. Během léčby je budou obnovovat radiologičtí asistenti. Pokud by hrozilo, že značky zmizí, obtáhněte je doma fixem. Aby poloha Vašeho dítěte byla během celé doby ozařování stejná, používáme fixační pomůcky, zajišťující neměnnou polohu během celé série radioterapie: můžeme uložit Vaše dítě do speciální vakuové matrace, nebo při záření v oblasti hlavy či krku vyrobíme z plastické hmoty masku, udržující hlavu v neměnné poloze na speciální podložce.

Po zaměření na simulátoru bude ve stejné poloze provedeno vyšetření počítačovou tomografií (plánovací CT), které je nutné pro přípravu ozařovacího plánu na počítači. Ve většině případů se toto vyšetření provádí bez aplikace kontrastní látky do žíly a během vyšetření mohou děti normálně dýchat.

Je důležité, aby si děti zvykly na nové prostředí a aby zaměření na simulátoru a plánovací CT proběhlo bez problémů. Proto u menších dětí umožňujeme jednomu z rodičů být s dítětem přímo ve vyšetřovně, kde si rodič musí obléknout ochrannou zástěru. Během vlastního ozařování musí dítě na ozařovně vydržet samo. Je sledováno kamerou, jehož monitor je v ovladovně ozařovače. Ovladovna je s ozařovnou spojena i mikrofonem.

Malé děti, které nejsou schopny spolupráce, jsou připravovány k radioterapii a ozařování v celkové anestezii.

Ozařovací plán, na jehož přípravě se podílí lékař, fyzik a fyzikální laborant a která vyžaduje určitý čas, se vypracovává na základě informací o velikosti počátečního nádorového postižení, o průběhu onemocnění během chemoterapie, o rozsahu chirurgického výkonu.

Při Vaší druhé návštěvě na našem oddělení provedeme ověření (verifikaci) připraveného ozařovacího plánu na simulátoru a sdělíme Vám termín prvního ozáření.

Poté je zahájeno ozařování, které se provádí většinou 1 x denně od pondělí do pátku po dobu několika týdnů, někdy až 7 týdnů. Na ozařovacím stole v ozařovně bude Vaše dítě ležet ve stejné poloze jako na simulátoru a během ozařování nebude nic cítit. Zaměřování na

ozařovacím stole se provádí pomocí červených laserových světel, doporučujeme mít po tuto dobu zavřené oči. Vlastní ozáření trvá pouze několik minut, během něj je třeba ležet na ozařovacím stole nehybně. Radiologický asistent sleduje Vaše dítě po celou dobu ozařování na monitoru. V případě potřeby lze ozařování přerušit.

V průběhu radioterapie bude Vaše dítě 1 x týdně kontrolováno lékařem na ozařovně a 1 x lékařem na dětské ambulanci, pokud budete docházet na ozařování ambulantně. 1 x týdně se provádí i kontrola krevního obrazu. Pokud bude mít Vaše dítě obtíže mimo termín kontroly, informujte radiologického asistenta, který to sdělí Vašemu lékaři.

Naplánovaná léčba zářením by měla proběhnout bez přerušení. Nebudete-li se moci z vážného důvodu dostavit na záření, informujte, prosím, telefonicky radiologické asistenty na své ozařovně (tel. čísla: ozařovna 1: 224 43 4767, ozařovna 2: 224 43 4768, ozařovna 3: 224 43 4769).

Díky medicínským pokrokům v posledních letech došlo ke zlepšení výsledků léčby a ke zmírnění vedlejších projevů terapie, přesto však s sebou léčba může přinášet některé vedlejší účinky. Léčba zářením přináší obvykle méně obtíží než chemoterapie. Reakce na ozařování je velmi individuální, většinou celkové obtíže nejsou, ale může nastat mírná nevolnost či slabost. Reakce po ozáření orgánů se mohou vyskytnout později - většinou od 3. týdne léčení. Narůstají postupně, trvají do konce léčby zářením, k jejich zklidnění dochází po jejím skončení a v průběhu 4 - 6 týdnů obtíže odezní.

K omezení reakce na ozařované kůži nedoporučujeme zářenou oblast mýt mýdlem, třít ručníkem, používat spray, kolínskou, parfémy, vystavovat kůži slunění, masáži, nosit těsné prádlo (hlavně z umělých vláken).

Doporučujeme pít dostatečné množství neдрáždivých tekutin a volit pestrou stravu s dostatkem vitaminů.